

Bài giảng 26

THÔNG TIN BẤT CÂN XỨNG

Khung phân tích thất bại của thị trường

- Mô tả tình huống (thất bại của thị trường)
- Tác động đối với các bên tham gia giao dịch
- Giải thích vì sao đây là một thất bại của thị trường.
 - Chưa hiệu quả Pareto, biểu hiện là: (i) Gây ra tổn thất vô ích hay (ii) Chưa tối đa hóa phúc lợi xã hội
- Giải pháp khắc phục.
 - Giải pháp của tư nhân
 - Giải pháp của xã hội, cộng đồng, hiệp hội
 - Giải pháp của chính phủ

Thông tin bất cân xứng (Asymmetric Information - AI)

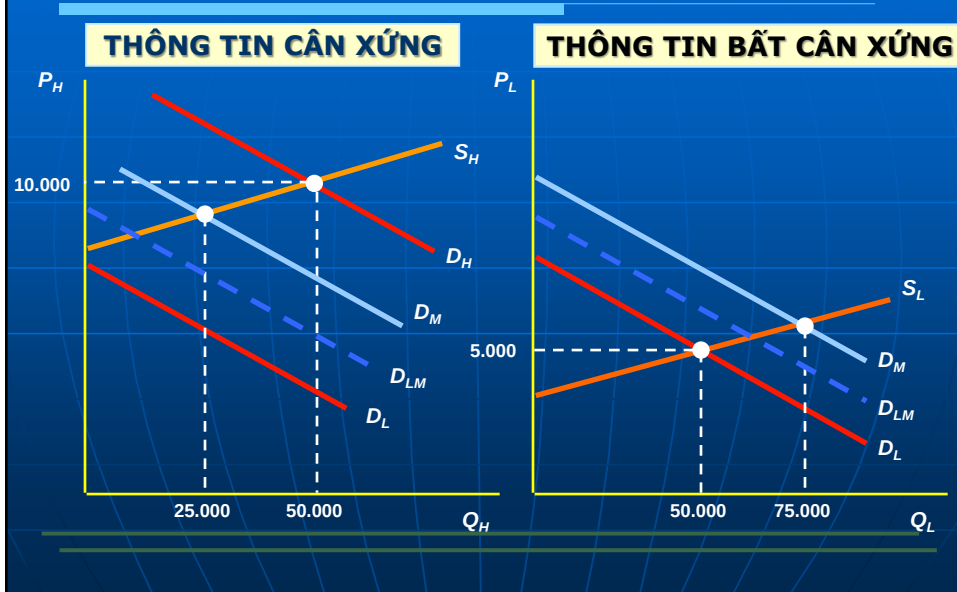
- Thông tin bất cân xứng xảy ra khi trong giao dịch, một bên có thông tin đầy đủ hơn và tốt hơn so với (các) bên còn lại.
- Bất cân xứng về thông tin là tình trạng phổ biến trong cuộc sống của cá nhân và xã hội

Hậu quả của thông tin bất cân xứng

- Thông tin bất cân xứng (AI) là một thất bại của thị trường vì nó gây ra hậu quả:
 - Lựa chọn ngược hay lựa chọn bất lợi (adverse selection-AS)
 - Rủi ro đạo đức hay tâm lý ỷ lại (moral hazard – MH)
 - Vấn đề người ủy quyền-người thừa hành (principal-agent – PA)

Đặng Văn Thanh

Sự lựa chọn ngược (AS) Ví dụ trong thị trường xe cũ

Sự lựa chọn ngược (AS)

- Một số ví dụ thực tiễn khác:
 - Khách hàng của các công ty bảo hiểm có khuynh hướng là những người có rủi ro cao.
 - Cách trả lương mang tính bình quân theo ngạch bậc khó giữ được người giỏi
 - Giá trị của bằng cấp bị xói mòn khi không có chuẩn đáng tin cậy về chất lượng
 - Rau sạch rất khó tìm chỗ đứng trên thị trường

Rủi ro đạo đức hay tâm lý ỷ lại (MH)

- Một số ví dụ thực tiễn:
 - Khách hàng khi đã mua bảo hiểm thường giảm sự cẩn trọng vì không phải gánh chịu toàn bộ chi phí thiệt hại do họ gây ra.
 - Không cố gắng nâng cao trình độ và cập nhật kiến thức khi đã có học vị, học hàm
 - Không xử lý ô nhiễm triệt để như đã cam kết một khi đã được cấp giấy phép.

Giải pháp khắc phục tình trạng thông tin bất cân xứng

- **Nguyên tắc** là giải quyết vấn đề tận nguồn, làm giảm đi sự bất cân xứng về thông tin cho các bên tham gia giao dịch
- **Giải pháp** của tư nhân và chính phủ

Đặng Văn Thanh

Giải pháp tư nhân

■ Thị trường xe cũ:

- Người mua thu thập thông tin: thuê chuyên gia, hỏi người mua trước hoặc chạy thử, mua thông tin
- Người bán phát tín hiệu chứng minh uy tín của cửa hàng thông qua danh tiếng, thương hiệu, cấp giấy bảo hành...

■ Thị trường lao động:

- Người xin việc phát tín hiệu: bằng cấp, yêu cầu mức lương cao
- Nhà tuyển dụng: phỏng vấn, thử việc ...

Giải pháp tư nhân

■ Thị trường bảo hiểm

- Công ty bảo hiểm yêu cầu khám sức khỏe
- Chỉ định phòng khám đối với hợp đồng lớn
- Không chi trả bảo hiểm toàn phần (đồng chi trả)
- Giảm phí bảo hiểm đối với khách hàng có đăng ký các chương trình phòng chống bệnh tật hoặc không hút thuốc

Đặng Văn Thanh

Giải pháp tư nhân

■ Ngân hàng:

- Người đi vay phát tín hiệu chứng minh hiệu quả tài chính của dự án hoặc chứng minh năng lực tài chính của công ty.
- Thẩm định dự án, thẩm định khả năng tài chính của nhà đầu tư, tài sản thế chấp
- Đánh giá lịch sử tín dụng của công ty

Đặng Văn Thanh

Giải pháp của chính phủ

- Cấp giấy phép chứng nhận (trước hoạt động)
 - Chứng nhận tư cách pháp nhân
 - Chứng nhận chất lượng sản phẩm
- Kiểm tra, giám sát (trong quá trình hoạt động)
 - Kiểm tra an toàn vệ sinh thực phẩm, đóng dấu chất lượng và cấp phép lưu thông
 - Kiểm tra, đối chiếu với tiêu chuẩn đăng ký
- Kiểm toán (sau hoạt động)

Giải pháp của chính phủ

- Thành lập hiệp hội bảo vệ người tiêu dùng
- Cung cấp thông tin
 - Về quy hoạch
 - Về dịch bệnh
 - Về nhà đầu tư
 - Dự báo về cung cầu thị trường
- Thiết lập thể chế (xây dựng khung pháp lý) để có biện pháp chế tài, xử phạt

Đặng Văn Thanh

Ví dụ người ủy quyền- người thừa hành (thân chủ - người đại diện)

- Hội đồng quản trị - Giám đốc
- Tổng giám đốc – Giám đốc chi nhánh
- Hội đồng nhân dân - Ủy ban nhân dân
- Chủ tịch tỉnh – Giám đốc sở
- Hiệu trưởng – Giáo viên
- Người thuê lao động – Người lao động

Giải pháp cho vấn đề PA

- **Nguyên tắc:** Người ủy quyền tạo ra khuyến khích (vật chất và phi vật chất) sao cho mục tiêu của người thừa hành phù hợp với mục tiêu của mình
 - Trả lương và thưởng theo hiệu quả
 - Thưởng bằng cổ phiếu
 - Giáo dục ý thức tự trọng nghề nghiệp
 - Cơ hội thăng tiến
 - Các danh hiệu thi đua ...
- **Thiết kế hệ thống thông tin và kiểm tra**
 - Minh bạch hóa và tiêu chuẩn hóa thông tin
 - Hệ thống giải trình và giám sát nghiêm ngặt
 - Đào tạo theo tín chỉ, sinh viên chọn môn và chọn giáo viên
 - Lấy phiếu tín nhiệm định kỳ và đột xuất

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

- Xét mô hình đơn giản: Thị trường lao động cạnh tranh

Với thông tin cân xứng

- $w = MRP_L$
- Lương Nhóm I = \$10.000/năm
- Lương Nhóm II = \$20.000/năm

Với thông tin bất cân xứng

- $w = \text{năng suất trung bình}$
- Lương Nhóm I = lương nhóm II = \$15.000/năm

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

■ Phát tín hiệu bằng học vấn để giảm AI:

- y = chỉ số chất lượng học vấn
- C = phí tổn để đạt mức học vấn y
 - $C_I(y) = \$40.000 \cdot y$
 - $C_{II}(y) = \$20.000 \cdot y$

Phát tín hiệu trên thị trường lao động

